

Postprint Version	1.0
Journal website	http://www.knov.nl/actueel-overzicht/tvv-overzicht
Pubmed link	
DOI	

This is a NIVEL certified Post Print, more info at <http://www.nivel.eu>

Opleidingsplaats als indicator voor keuze werklocatie van verloskundigen: Een analyse gebaseerd op de NIVEL-registratie van pas afgestudeerde verloskundigen.

DANIËL VAN HASSEL, TREES WIEGERS

INLEIDING

In 2001 is naast de opleidingen Verloskunde in Rotterdam, Amsterdam en Maastricht (voorheen Heerlen) een vierde opleidingslocatie in Groningen geopend. Door deze nieuwe locatie zijn de opleidingsmogelijkheden meer verspreid over het land. De verwachting is dat de regionale spreiding van werkzame verloskundigen hierdoor is verbeterd, en regionale tekorten in gebieden buiten de Randstad zijn verminderd. De verandering van de verloskundigendichtheid naar regio (het aantal verloskundigen per 10.000 vrouwen in de vruchtbare leeftijd van 15 t/m 39 jaar) lijkt dit te bevestigen. Volgens de NIVEL-verloskundigenregistratie lag deze dichtheid in de provincie Friesland in de periode 1996-2000 op gemiddeld 2,3 per jaar, ruim onder de verloskundigendichtheid van 4 die toen voor heel Nederland gold. Na de start van de opleiding in Groningen, is deze dichtheid in de periode 2009-2013 voor Friesland (6,7 per jaar) toegenomen tot boven het gemiddelde van Nederland (6,3 per jaar).

[TABEL 1]

Deze verschuiving lijkt ook het fenomeen te ondersteunen dat uit een eerder onderzoek onder huisartsen is gebleken, namelijk dat de plaats van de opleiding van invloed is op de keuze voor het vestigingsgebied^[1]. Maar in hoeverre gaat dit ook op voor de afgestudeerden van de opleidingen Verloskunde? En hoe is het aandeel verloskundigen in het noorden en oosten van het land veranderd sinds de start van de opleiding in Groningen? Voor het antwoord op deze vragen maken we gebruik van de registratie van pas afgestudeerde verloskundigen.

DE NIVEL-REGISTRATIE VAN PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

De NIVEL-registratie van pas afgestudeerde verloskundigen bestaat al sinds 1986 en is erop gericht pas afgestudeerden te volgen tot zij een vaste werkplek hebben.

Een vaste werkplek wil zeggen dat verloskundigen zich vestigen in een eigen praktijk of gaan werken in loondienst van bijvoorbeeld een ziekenhuis of gezondheidscentrum.

Als ze een vaste werkplek hebben, volgt het NIVEL hen verder in de registratie van werkzame verloskundigen (zie ook kader). De NIVEL-registratie van pas afgestudeerden is uitgebreider dan die van werkzame verloskundigen, omdat gevraagd wordt naar de wensen, bijvoorbeeld wat betreft de werklocatie.

VESTIGINGSWENSEN VAN PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Uit de NIVEL-registratie blijkt dat bijna alle respondenten van de vier opleidingen, als zij nog werkzoekend zijn op het moment van enquêtering, een specifieke voorkeur hebben voor een bepaalde provincie. In tabel 1 staat voor twee perioden en de vier opleidingsinstituten weergegeven in welke provincie pas afgestudeerde werkzoekende verloskundigen het liefst willen werken. Om de mogelijke invloed van de nieuwe opleidingslocatie in Groningen op de voorkeuren voor een werkgebied te onderzoeken, is onderscheid gemaakt tussen een periode voor (1996- 2000) en na (2009-2013) de start van de Groningse opleiding in 2001.

Opvallend voor de nieuwe opleiding in Groningen is dat tussen 2009 en 2013 de meeste van de daar afgestudeerde werkzoekenden (32%) de provincie Overijssel als voorkeur heeft. Maar ook geeft een groot deel de voorkeur aan gebieden die dichterbij de opleidingsplaats liggen, zoals de provincies Groningen of Friesland. Dit is in overeenstemming met de veronderstelling dat men wil blijven wonen en werken in het gebied waar men is opgeleid.

[TABEL 2]

Voor beide perioden geldt eveneens dat van de in Amsterdam en Rotterdam opgeleide werkzoekende verloskundigen het merendeel aan de slag wil in de provincie waar de opleiding is voltooid. Voor de in Maastricht afgestudeerde werkzoekenden is dat Noord- Brabant, dat aan de provincie van de opleidingsplaats grenst. Dit is na de komst van de nieuwe opleidingslocatie in Groningen niet veranderd.

VESTIGINGSGEDRAG VAN PAS AFGESTUDEERDE VERLOSKUNDIGEN

Omdat pas afgestudeerden in de NIVEL-registratie gevolgd worden totdat ze zich vestigen, is bekend in welke provincie ze als eerste zijn gaan werken. Hieruit blijkt dat de opleidingsplaats ook van belang is voor de keuze voor een (eerste) vaste werkplek. Net als bij de gewenste werklocatie hebben bij de vier opleidingen dezelfde provincies de overhand bij de eerste werklocatie (tabel 2). Zo is in de periode 2009-2013 het grootste deel (opgeteld 62%) van de in Groningen opgeleide verloskundigen in Overijssel, Groningen of Friesland gaan werken. Bij de drie andere opleidingen is het aandeel verloskundigen dat tussen 2009 en 2013 in deze noordelijke provincies werkt veel lager, en in vergelijking tot de periode 1996-2000 vaak afgenomen. Het is dus ook zo dat de wens van verloskundigen om in een bepaalde provincie een vaste werkplek na te streven, een goede voorspeller is voor waar de werkzoekende verloskundigen ook voor het eerst aan de slag gaan.

Veruit het grootste deel werkt voor het eerst in de provincie die ook als voorkeur is opgegeven (tabel 3).

TOT SLOT

Verloskundigen zoeken en vinden hun eerste werkplek veelal in dezelfde regio/provincie van hun opleidingsplaats.

Bij de twee opleidingen buiten de Randstad (in Groningen en Maastricht) ligt de meest gewenste en gevonden werklocatie buiten de provincie van hun opleiding. Een belangrijke oorzaak hiervan is waarschijnlijk de relatief beperkte werkgelegenheid in Groningen en Maastricht, waardoor verloskundigen er de voorkeur aan geven om elders te gaan werken. Een indicatie hiervoor is dat er volgens de NIVEL-verloskundigenregistratie in de periode 2009-2013 per jaar gemiddeld 38 (eerste- en tweedelijns) verloskundigenpraktijken in Overijssel waren; terwijl dat er in de provincie Groningen 'slechts' 18 waren.

Een groot deel van de verloskundigen dat de opleiding in Groningen volgde, is in het (noord)oostelijk deel van het land gaan werken. De opleiding is daarmee waarschijnlijk van belang geweest bij het voorkomen van tekorten in deze gebieden.

[TABEL 3]

De hier gepresenteerde cijfers wijzen erop dat de locatie en capaciteit van verloskundige opleidingen in Nederland medebepalend zijn voor het evenwicht tussen vraag en aanbod van verloskundigen in bepaalde regio's. Om (dreigende) regionale tekorten of overschotten tegen te gaan zal daarom jaarlijks gemonitord moeten worden of instroom- en vestigingsvoorkeuren veranderen, en in hoeverre de capaciteit van specifieke opleidingslocaties verhoogd of juist verlaagd moet worden. De NIVEL-registratie verloskundigen biedt ondersteuning voor dit beleid.

NIVEL-REGISTRATIE VERLOSKUNDIGEN

Het NIVEL onderhoudt een registratie van (a) werkzame verloskundigen en een van (b) pas afgestudeerde en nog werkzoekende verloskundigen. Voor de eerste registratie worden gegevens verzameld met jaarlijkse enquêtes onder alle werkzame verloskundigen. Onderzoek naar non-respondenten (bijvoorbeeld via websites van praktijken) levert informatie op over de functie van deze verloskundigen, waardoor de dekkingsgraad van de registratie voor een aantal analyses uitkomt op circa 99%. De tweede registratie is die van pas afgestudeerde verloskundigen. De gegevens worden verkregen via een jaarlijkse enquête onder alle verloskundigen, die de opleiding in het voorafgaande jaar hebben voltooid of in een vorige peiling hebben aangegeven nog op zoek te zijn naar een vaste werkplek (in een praktijk of ziekenhuis).

Voor de peiling van 1 januari 2013 werden 620 vragenlijsten gestuurd en was de respons 88%.

MEDEWERKING VERLOSKUNDIGEN AAN NIVEL ENQUÊTE IS BELANGRIJK

De hier gepresenteerde analyse van de opleidingslocatie en vestigingskeuze van verloskundigen in specifieke perioden laat zien waarvoor de door het NIVEL verzamelde gegevens gebruikt kunnen worden. Om deze en andere analyses (over een lange periode) te kunnen blijven doen, is het belangrijk dat de gegevens voortdurend worden geactualiseerd. De medewerking aan de jaarlijkse enquête van alle verloskundigen, zowel pas afgestudeerd en nog niet werkzame als werkzame, is daarom van groot belang. □

LITERATUUR

1. Velden L van der, Hingstman L. Huisartsen honkvast bij keuze locatie. Huisarts en Wetenschap 2010; 53(2): 73.

Tabel 1. Verdeling eerst opgegeven voorkeursprovincie voor een vaste werkplek als verloskundige van werkzoekenden naar opleidingsinstituut, in de perioden 1996-2000 en 2009-2013 (percentages zijn afgerond)

Provincie eerste voorkeur	Amsterdam		Groningen		Maastricht		Rotterdam	
	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13
Groningen	0%	0%	-	18%	0%	1%	0%	0%
Friesland	0%	3%	-	16%	7%	1%	6%	0%
Drenthe	4%	0%	-	8%	0%	1%	3%	2%
Overijssel	7%	1%	-	32%	3%	3%	13%	2%
Flevoland	0%	3%	-	0%	0%	0%	3%	0%
Gelderland	4%	9%	-	16%	17%	10%	3%	16%
Utrecht	11%	18%	-	3%	0%	1%	6%	5%
N-Holland	57%	42%	-	8%	10%	7%	3%	7%
Z-Holland	14%	19%	-	0%	0%	8%	45%	50%
Zeeland	0%	0%	-	0%	0%	1%	6%	4%
N-Brabant	4%	4%	-	0%	43%	40%	6%	13%
Limburg	0%	0%	-	0%	20%	25%	3%	2%
Totaal	100%	100%	-	100%	100%	100%	100%	100%
Aantal met voorkeur	28	67	-	38	30	72	31	56
Aantal geen voorkeur	3	4	-	3	0	8	1	7
Aantal onbekend	0	8	-	8	0	12	0	8
Totaal aantal werkzoekende Verloskundigen*	31	79	-	49	30	92	32	71

* Afgestudeerden die al voor het invullen van de enquête een vaste werkplek hadden gevonden, hoefden deze vraag niet te beantwoorden.

Tabel 2. Verdeling provincies waar de verloskundigen na hun opleiding hun eerste vaste werkplek vonden naar opleidingsinstituut, in de perioden 1996-2000 en 2009-2013 (percentages zijn afgerond)

Provincie eerste vestiging	Amsterdam		Groningen		Maastricht		Rotterdam	
	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13	'96-'00	'09-'13
Groningen	1%	1%	-	22%	1%	1%	2%	1%
Friesland	1%	1%	-	16%	1%	3%	2%	0%
Drenthe	1%	0%	-	9%	1%	1%	3%	3%
Overijssel	4%	2%	-	24%	8%	5%	5%	1%
Flevoland	3%	5%	-	4%	1%	2%	1%	2%
Gelderland	8%	7%	-	10%	13%	17%	6%	9%
Utrecht	9%	16%	-	5%	6%	8%	9%	9%
N-Holland	61%	54%	-	4%	10%	6%	12%	9%
Z-Holland	7%	11%	-	4%	6%	7%	49%	57%
Zeeland	1%	0%	-	0%	0%	1%	1%	3%
N-Brabant	3%	3%	-	0%	33%	31%	8%	8%
Limburg	0%	0%	-	0%	20%	16%	1%	0%
Totaal	100%	100%	-	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal (N)	135	164	-	112	136	140	145	117

Tabel 3. Provincies waar verloskundigen wilden werken (eerste opgegeven voorkeur) en voor het eerst na de opleiding een vaste werkplek vonden, in de periode 1996-2013 (percentages zijn afgerond)

Provincie eerste vestiging	Provincie eerste voorkeur											
	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht	N-Holland	Z-Holland	Zeeland	N-Brabant	Limburg
Groningen	53%	6%	8%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%
Friesland	13%	83%	8%	5%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	2%
Drenthe	27%	0%	58%	13%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	0%	0%
Overijssel	7%	6%	8%	65%	10%	6%	4%	1%	0%	0%	0%	0%
Flevoland	0%	6%	0%	5%	90%	1%	6%	2%	0%	0%	0%	0%
Gelderland	0%	0%	8%	8%	0%	71%	10%	2%	1%	0%	6%	6%
Utrecht	0%	0%	0%	3%	0%	7%	56%	2%	4%	0%	3%	2%
N-Holland	0%	0%	0%	0%	0%	3%	13%	84%	8%	0%	2%	2%
Z-Holland	0%	0%	8%	0%	0%	3%	7%	7%	80%	25%	2%	4%
Zeeland	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	2%	75%	1%	2%
N-Brabant	0%	0%	0%	3%	0%	4%	0%	1%	4%	0%	80%	13%
Limburg	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	6%	68%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Totaal (N)*	15	18	12	40	10	70	68	121	106	8	105	47